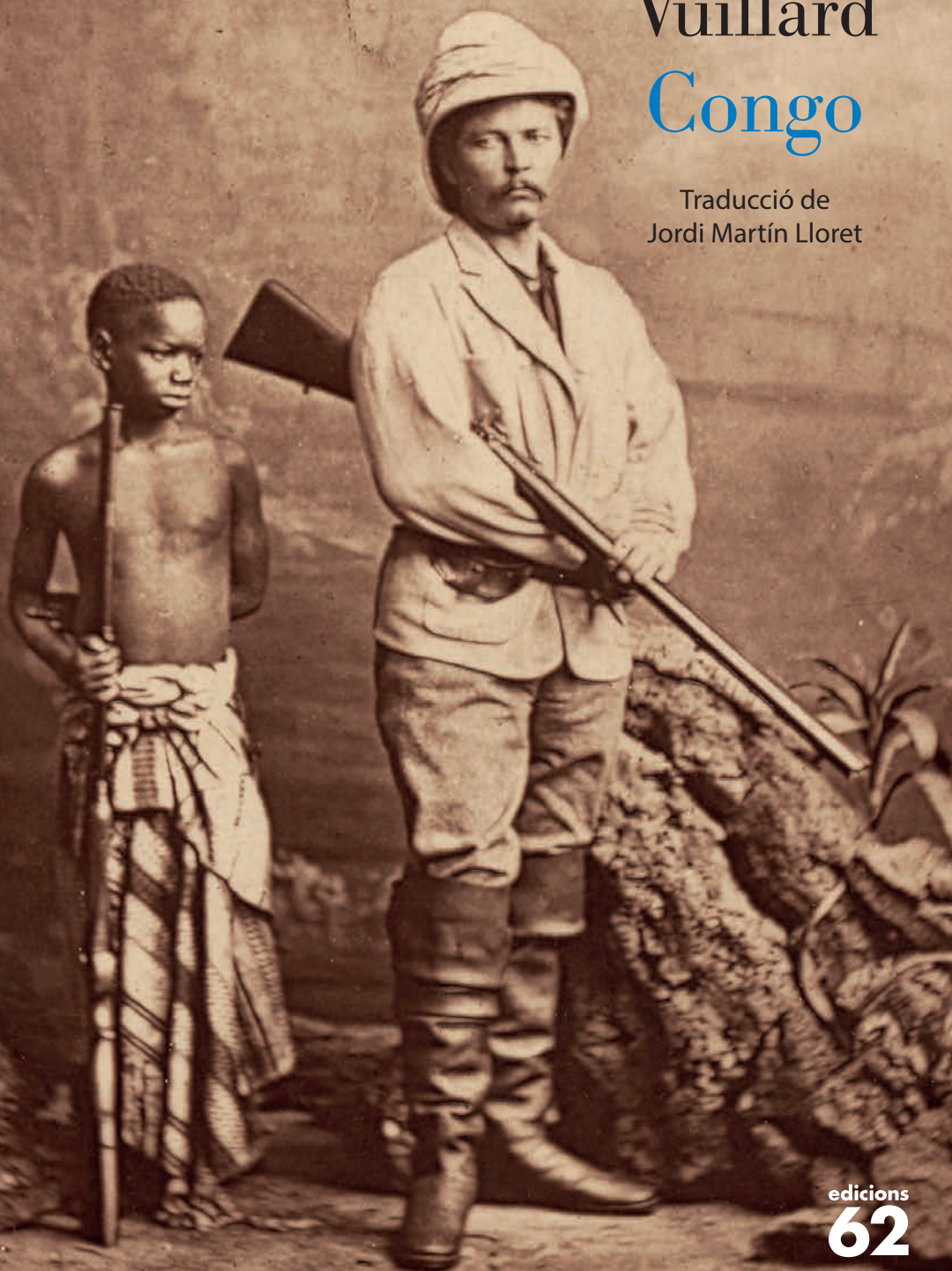

Éric Vuillard Congo

Traducció de
Jordi Martín Lloret

ÉRIC VUILLARD

Congo

Traducció de Jordi Martín Lloret

Edicions 62

Barcelona

Títol original: *Congo*
© Actes Sud, 2012

*La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.
La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui
escriu i de les nostres llibreries.*

*En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.
A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè
puguin continuar desenvolupant la seva funció.*

*Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar
algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o
per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.*

Primera edició: setembre del 2024

© de la traducció: Jordi Martín Lloret, 2024

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.
Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.edicions62.cat

Fotocomposició: Grup62

DIPÒSIT LEGAL: B. 10.658-2024

ISBN: 978-84-297-8200-4

LA COMÈDIA

Els francesos s'avorrien, els anglesos s'avorrien, els belgues, els alemanys, els portuguesos i molts altres governs d'Europa s'avorrien de valent, i com que la diversió, segons diuen, és una necessitat humana i s'havia desenvolupat una addicció cada cop més ferotge a la necessitat de divertir-se, es va organitzar, per a la diversió de tot Europa, la caça del tresor més gran de tots els temps. Dos o tres segles abans, Europa ja s'havia llançat sobre el món per primer cop i, en virtut d'aquell primer impuls de voracitat, el Vell Continent s'havia adjudicat uns quants imperis d'ultramar; i després havia passat el temps, els pobles havien aconseguit la independència i, un cop paït aquell fracàs, Europa s'havia tornat a despertar i havia recuperat de sobte el gust per la conquesta. Aquest cop els ulls s'havien girat cap a tots els confins de l'horitzó, perquè ara ja es coneixien

amb més precisió els límits del món i el tall de pastís era a dins d'aquells límits. S'havien acabat les exploracions arriscades, els viatges en caravel·les, les llargues expedicions cap a terres desconegudes. A partir d'ara el telègraf i el vapor serien els instruments de l'èxit. Eren ells els que, com semideus, recorrien el món, ja no pas a la recerca d'espècies o d'or, sinó perquè es complís la promesa, l'última transmutació dels homes i de la terra en aquella matèria dútil i infinitament explotable que coneixem. El món sencer es va convertir de sobte en un recurs. Allò va ser l'última fascinació, el sadollament de totes les nostres sets.

Tot allò es va fer al principi en desordre. Fa de mal dir quan va començar la cosa, o quan va tornar a començar. Anglaterra s'havia avançat una mica, els antics imperis es disgregaven lentament. Es viu encara entre dos mons, entre dos moments de la Història, entre dos corrents que s'enfronten però no es guanyen mai definitivament l'un a l'altre, com si les nostres forces, les nostres contradiccions interiors, lluitessin allà, davant nostre, per oferir-nos l'espectacle sagnant de les nostres baralles irrisòries.

De seguida es va consolidar la preocupació per millorar. Pagava la pena entendre's, no es perdia tant de temps. Però, curiosament, no van ser ni els francesos ni els anglesos, els que van organitzar la

indispensable negociació que havia de fixar entre els conqueridors un codi de bona conducta; va ser Bismarck, el canceller d'un imperi totalment novell en la matèria, sense experiència colonial, el que va convidar tretze de les nacions més decidides. Aquell que va donar el seu nom a una manera de preparar l'areng, a un colorant de propietats químiques extraordinàries i a la *Bismarckia*, que és un manat de fulles al cim d'una tija fibrosa, altrament dit, una mena de palmera; aquell en honor del qual es batejaren un arxipèlag, diverses muntanyes, un mar i, fins i tot —i no em pregunteu per què—, la capital de Dakota del Nord, trist estat de l'Oest Mitjà dels Estats Units, un poble de mala mort que amb prou feines té més habitants que Bourg-en-Bresse; així, doncs, aquell en honor del qual totes aquestes coses havien d'adoptar o ja havien adoptat el seu nom, va convidar a Berlín França, el Regne Unit, els Estats Units, Portugal, Àustria-Hongria, Bèlgica, Dinamarca, Espanya, Itàlia, els Països Baixos, Rússia, Suècia i Turquia, a més de la infinitat de malalties que l'acompanyaven a ell cada dia, reumatismes, colitis crònica, cremors d'estómac, inflamació de les venes, insomnis i un llarg etcètera, per tal «d'establir, en nom del Totpoderós, i amb esperit d'una bona entesa mútua, les condicions més favorables per al desenvolupament del comerç i de la civilitza-

ció en algunes regions d'Àfrica», tal com recordarà l'acta final amb data del vint-i-sisè dia del mes de febrer de mil vuit-cents vuitanta-cinc, signada per Von Bismarck, Van der Straeten-Ponthoz, Henry Sanford, Chodron de Courcel, Edward B. Malet i nou ronses més que hi van posar la seva cal·ligrafia gòtica o la seva lletra il·legible.

Això no s'havia vist mai. No s'havia vist mai tants estats intentar posar-se d'acord sobre una mala acció. Havia calgut força poder a Alemanya i força habilitat a Bismarck per fer venir tota aquella flor i nata i per organitzar aquella conferència. Era sense cap dubte un acte polític d'alta volada.

EL PALAU RADZIWILL

El dissabte 15 de novembre de 1884 es van tornar a trobar. Els plenipotenciaris vestits de frac van entrar lentament al gran saló. Els salomons il·luminaven els revestiments de fusta, les grans portes balconeres feien igualment la seva feina. Els bastons picaven amb delicadesa el parquet, la gent s'inclinava, se saludava en veu baixa, feia tombs tranquil·lament al voltant de la taula. Les taules van aparèixer molt aviat en la història dels homes, però al principi eren posts amovibles, posades sobre uns cavallets, i no va ser fins al Renaixement que va aparèixer *la* taula que coneixem nosaltres, la que es troba al centre del gran saló del palau Radziwill, el 15 de novembre de 1884, a Berlín. Sabem que s'hi dona un valor emotiu, que la taula és sinònim de llar, perquè és al voltant de la taula que es reuneix la família, i per a nosaltres, que no som pas de la

cultura de la catifa, significa la unió i la compartició.

Entre bastidors, un exèrcit de criats feineja. Estan preparats per servir, per contribuir al refinament i al bon funcionament de la conferència. Els criats de Berlín són d'alt nivell, estan acostumats a callar, a obeir.

El palau havia estat comprat el 1869 pel Regne de Prússia, per iniciativa de Bismarck. I és que la Wilhelmplatz on es troba el palau era ben agradable, estava vorejada d'arbres, tal com l'havia redissenjada el bo de Schinkel, amb el jardí al centre tallat per dos camins que formaven una gran X: la creu de l'home modern. Schinkel és un arquitecte imbècil que va dissenyar un munt de coses i sobretot un projecte per als grecs, però gràcies a Déu els grecs no van fer cas de Schinkel ni del seu projecte de transformació de l'Acròpoli en palau reial, doble heretgia. I a part dels saquejos a què la van sotmetre els museus de Londres i de Berlín, la ruïna es va quedar tal com estava.

L'any 1884 el palau Radziwill acaba de ser reformat. La conferència de Berlín serà la seva festa d'inauguració. El palau és un gran conjunt rococó, d'estil florit i lúdic, on la decoració embolcalla la vida com si la closca o la pell fossin l'expressió de

l'ànima mateixa. Tot hi és refinat, fantasiós. I entre els angelots galtuts i les petxines, en aquesta superficialitat asfixiant, palustre, en aquest desferment de frivolitat, entre una proliferació d'estucats, lianes de guix i flames de vidre, enmig d'aquesta prosperitat monstruosament lleugera, d'aquesta inexpressió exuberant, d'aquest desig inaudit de no dir res sinó de rumiar, d'escurar amb la cullereta, de remenar la palla dins el got, amb tota aquesta sexualitat que s'ignora i s'exposa ingènuament, gerros xinesos, mandarines, garbuix de branques i d'urpes, rotllanes de sàtirs, entremaliadures esgarrifoses de petits monstres, entremig de tot això s'examinarà seriosament el destí del món i es xiuxiuejaran càlculs enormes.

I és que la decoració té el seu paper en la Història. I no és cap paperet de no res! Un paper insidiós i fantàstic d'esfinx. O no és pas als miralls i a les taules, a qui es fan les preguntes més delicades? Re-colzem l'orella contra les petxines; de petits ens imaginem que vivim en una coveta; al capdavall el rococó és la suma esbalaïdora de tots els nostres somnis, miralleig ininterromput en què la vida s'esborra i es petrifica al mateix temps.

Però avui de tot allò, dels salomons, dels gerros, dels frescos pintats per X no en queda res. La lleu-

geresa va ser polvoritzada per les bombes. El bonic palauet va ser ocupat el 1933 per Hitler, que sota la gran sala de recepció va fer cavar un gran forat per instal·lar-hi el seu *Vorbunker*, i una mica més lluny i més avall el *Führerbunker*, perquè d'un any a l'altre sembla que calgui enterrar-se més fondo, com aquells morts que, segons s'explica, es caven cada dia una nova tomba més lluny, abans de ser aspirats per la lava cap al fons del tot.

I en aquell forat, a més de vuit metres per sota dels parterres de gespa del jardí de la Cancelleria, hi traslladaran els quadres més bonics i els mobles més bonics del vell palau. Va ser l'últim cau dels monstres, però no d'uns monstres petits de guix, no: d'uns monstres de bo de bo, els pitjors de tots. Va ser allà que Goebbels va enverinar la seva prole, va ser allà que els grans dimonis van engolir la petita càpsula de cianur, per fugir de l'apocalipsi abans del Judici.

Potser no s'ha bombardejat mai cap lloc tant com aquell. Els pocs centenars de metres quadrats del terra del vell palau van ser picats per tones de morters, fins que els búnquers van cedir, fins que els metres cúbics de formigó van rebentar i no van deixar res més que enormes ossaments de dinosaures.